

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Проучване на тема:

**„Обществените нагласи на местното население към
опазването на природата и защитените видове“**

Юни-Юли 2021 г.

с.Стамболово

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Съдържание

I.	Методология	3
II.	Описание на средата	10
III.	Извършване на проучването и работа на терен	14
IV.	Обобщаване на резултатите от проучването и изготвяне на доклад и анализ	17
V.	Изводи и препоръки за подобряване на биоразнообразието в Източни Родопи.....	49
VI.	Мерки за подобряване управлението на ресурсите и защитата на екосистемите	56
	Приложение 1 Анкетна карта	64

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

I. Методология

Устойчивото управление на биоразнообразието на дадена територия и регистрирането на възможните рискове изисква съблюдаването на следните приоритети:

1. Изучаване на най-важните проявления на риска, които могат да въздействат на способността на хората за оцеляване, включващи: екологични, демографски, икономически, политически и социални аспекти. Установяване на допустимите прагове на риска, нарушаването на които води до реални заплахи за живота на хората.
2. Създаване на условия за ранното разпознаване (идентификация) и оценката на опасностите свързани с рисковете, а също така и за взаимодействието помежду им.
3. Търсене на пътища за ефективно използване от страна на местната общност на възможностите предоставени от съществуващата нормативна уредба, действащите програми, проекти, и институции за решаване на задачите свързани с опазването на екологичните системи и биоразнообразието.
4. Популяризиране на получените резултати и дадените препоръки от проучването.

Концепцията за социологическото проучване отчита тези важни за биоразнообразието изисквания и си поставя следната **основна цел**:

Да се проучи и представи информираността на гражданите по отношение на изискванията към управлението на териториите от НАТУРА 2000 намиращи се на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54 и да се представят основните биологични видове и най-често срещаните заплахи за тяхното оцеляване битувачи в общественото мнение.

Специфичните цели на проучването са:

- ***Да се опишат защитените биологични видове и опасностите за тяхното оцеляване в защитените територии.***

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

- *Да се опишат заплахите произтичащи от човешката дейност, както и възможните решения водещи до подобряване на екологичната среда в региона на Източните Родопи.*

Методологическата работа по проекта е реализирана на три етапа (изработване на методология, провеждане на социологическо проучване и анализ на резултатите).

Първата част представлява теоретичното изследване, т.е. прави се кратък анализ за изясняване на основните понятия и процеси по темата, разглеждани главно в анализа на средата, действащите стратегически и нормативни документи с основен източник Интернет. Целта е да се опише адекватно екологичната среда в региона, да се регистрира ролята на местното население, на средствата формиращи екологичната им култура и да се идентифицират възможните заплахи за биоразнообразието отразени в разработените до момента текстове. На базата на събраната информация да се разработи методологията на самото проучване, която е основополагащата част от проведеното социологическо проучване.

Във втората част, при провеждането на социологическото проучване се отделя специално внимание на целевите групи, които се привличат като респонденти при провеждането на анкетата. Анкетират се 100 човека, като 50 от тях са живеещи и работещи на територията на община Стамболово и 50 на територията на община Кърджали. Обработката на данните от анкетата, както и изработването на таблиците и диаграмите, също се включват в тази част.

Третата част от проучването включва изготвянето на анализ, който съдържа: методологията, анализа на резултатите от анкетата, извеждане на проблемите и предложенията за подобряване на средата, основани на местната идентичност и екологичното наследство. Изработеният анализ ще осигури възможности за съпоставка на фактите, становищата и направените предложения от страна на заинтересованите страни и за извеждане на важни заключения отразяващи в пълна степен обществените мнения и

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

нагласи. Тези заключения ще помогнат при изпълнението на СВОМР 2014-2020 г. на МИГ Стамболово-Кърджали 54 и ще подкрепят разработването на стратегията през новия програмен период (2021-2027 г.).

Обект на изследването са следните социални групи: горски работници, земеделски производители, еколози, предприемачи, представители на неправителствения сектор, представители на местните власти, ловци и граждани живеещи и работещи на територията на община Стамболово и 54-те села на община Кърджали. По този начин ще могат да се регистрират и сравнят различните оценки направени на екологичната обстановка в региона и на неговото биоразнообразие. Единиците на изследването са отделните лица, представители на тези групи. Изследването е извадково, като данните са обобщаващи за цялата съвкупност, а именно населението на тези две общини.

В района на Източните Родопи, където преобладават местообитания на белоглавите лешояди и други редки птици и животински видове, костенурките и редките растения, изследването формулира следните **хипотези**:

- **Преобладава положителното отношение на местното население към опазването на биоразнообразието, към екологичната мрежа „Натура 2000“ и по-специално към емблематичния за този край белоглав лешояд.**
- **Има потребност от повече информация за:**
 - Натура 2000 и регламентите за допустимите на територията дейности;
 - Възможните европейски програми, агроекологичните схеми и мерките за подкрепа на екологичното земеделие и развитието на местата, обитавани от застрашени биологични видове;
 - Общественото мнение вижда неизползвания потенциал за развитие на туризъм чрез включване на биоразнообразието на изследваните райони.

Използваните **методи** за набиране на първична информация е *анкетата*. Подборът на респондентите е направен на основата на квотното допитване.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

По този начин се осигурява възможност за качествено изследване, в което респондентите определят техните възприятия, мнения, убеждения и нагласи към екологичните инициативи в региона, проблемите свързани с опазване на екологичната среда, като успоредно с това се регистрират и предложенията водещи до нейното подобряване. Анкетата дава възможност на представителите на заинтересованите страни да изкажат своето мнение по темата и да дадат своите предложения за създаване на подходящи условия за активно включване на гражданите и техните организации в опазване на биоразнообразието на територията.

На база на събраната информация ще се създадат предпоставки да се разберат в дълбочина екологичните проблеми с които се сблъсква местната общност. По този начин резултатите от анкетата ще:

- Осигурят възможност да се потвърдят не само набелязаните предварително проблеми и възможни предложения, но и да се регистрира набор от трудно предвидими факти;
- Целевото набиране на участниците допринася за включването на представители от онези социални групи, чието мнение често не се познава или се изключва от страна на управляващите;
- Допринасят за засилване на чувството на съпричастност по отношение на обсъжданите въпроси.
- Се комбинира с документния анализ, като по този начин се задълбочи разбирането на биоразнообразието и неговото опазване;
- Се осигурят възможности за формиране на комплексна оценка на проблемите на екологията и биоразнообразието в региона.

Допитването до гражданите се извърши на база на разработената анкетна карта. Анкетираха се 100 представители на различни социални групи като: горски работници, земеделски производители, еколози, ловци, любители на природата, предприемачи,

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

представители на неправителствения сектор, представители на местните власти и граждани живеещи и работещи на територията на община Стамболово и 54-те села на община Кърджали.

Резултати от проведеното проучване са:

- **Методология;**
- **Анкетни** - анкетирани общо 100 човека;
- **Анализ** на документите и резултатите от проведената анкета.

Обработване на информацията:

Обработката на информацията се извърши посредством SPSS метод за обработка на данните и обобщение на резултатите от анкетите.

Събраната и обобщена информация се използва за разработване на анализа на социологическото изследване.

Организационен план за провеждане на социологическото проучване:

Дейност:	Срок:	Отговорник:
1. Разработване на Методология на изследването и анкетната карта	От 01.06.2021 г. до 15.06.2021 г.	Ключов експерт
2. Проучване на документацията необходима за анализа на екологичната обстановка на територията на МОГ Стамболово-Кърджали 54	От 16.06.2021 г. до 25.06.2021 г.	Неключови експерти
3. Отпечатване на анкетните карти и провеждане на анкета	От 16.06.2021 г. до 25.06.2021 г.	Неключови експерти

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

4. Обработка на информация с SPSS и формиране на едномерни, двумерни таблици и диаграми	От 25.06.2021 г. до 30.06.2021 г.	Ключов експерт
5. Разработване Анализа на проучването	От 30.06.2021 г. до 15.07.2021 г.	Ключов експерт и неключови експерти

Чрез заложените механизми и инструментариум за **обратна връзка** и **оценка** на екологичната обстановка от страна на гражданите се изпълниха заложените цели и се постигнаха предвидените резултати в изследването.

Анализът на резултатите ще обхване получените двумерни разпределения (чрез т.нар. крос-таблици) направени чрез статистическата програма SPSS. По същество, двумерните разпределения представляват съпоставка на отговорите на двойки въпроси. Съпоставката се прави с цел да се открият:

- 1) степента на информираност за наличното биоразнообразие, за предприеманите дейности и за въведените обучителни програми в училищата от различните социални групи и населението по общини;
- 2) спецификите в оценките, различията в нагласите към природозащитните инициативи на различните типове социални групи и населението на различните общини;
- 3) различията в нагласите на социалните групи към бъдещите екологични инициативи;
- 4) готовността за личностно участие в конкретни екологични инициативи.

Предвид неголямата извадка, акцентът в анализа ще се постави върху най-значимите натрупвания на данни, въз основа на които могат да се направят надеждни

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

предположения за някои тенденции в нагласите към биоразнообразието и реализираните дейности на територията на Източните Родопи.

На базата на статистическите данни ще се изготви анализ, който ще проследи, обобщи и систематизира резултатите от анкетата, ще изведе проблемите и предложенията за подобряване на средата, основани на местната идентичност и екологичното наследство. Ще се обобщи оценката на извършеното до момента на територията. От друга страна обединяването на резултатите от анкетата ще осигурят възможности за съпоставка на фактите, на различните становища, на оценките и предложенията от страна на заинтересованите страни. На базата на обобщеното обществено мнение ще се изведат важни заключения отразяващи в пълна степен съществуващите социални нагласи и регистрирани проблеми свързани с опазване на биоразнообразието в Източните Родопи.

Така ще се осигури възможност за качествено изследване, в което участниците определят своите възприятия, мнения, убеждения и нагласи към екологичните инициативи в региона, регистрират проблемите свързани с опазване на околната среда, като успоредно с това се регистрират и предложения водещи до нейното подобряване. Анкетата дава възможност на представителите на заинтересованите страни да изкажат своето мнение по темата и да дадат своите предложения за създаване на подходящи условия за активно включване на гражданите и техните организации в опазване на биоразнообразието.

Допитването до местната общност е едно полезно средство, което създава предпоставки да се разберат в дълбочина екологичните проблеми, с които се сблъсква местната общественост. По този начин анкетата:

- Осигурява възможност да се потвърдят не само набелязаните предварително проблеми и възможни предложения, но и да се регистрира набор от трудно предвидими факти;
- Целевото набиране на респондентите допринася за включването на групи, чието мнение често не се познава или се изключва от управляващите;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

- Осигуряват се възможности за формиране на комплексна оценка на проблемите на околната среда и биоразнообразието в региона на Източни Родопи.

II. Описание на средата

Намаляването на биоразнообразието и промените в екосистемните услуги оказват силно влияние върху всички компоненти на човешкото благосъстояние в определен географски район какъвто са Източните Родопи. С намаляването на биоразнообразието са свързани намаляването на първичните материали, на базата на които съществуват хората и техните общности. Екосистемните услуги са базата за развитие на земеделието – растениевъдството и животновъдството и на производствените дейности.

Селското стопанство е най-важният отрасъл за населението живеещо на територията на Източните Родопи. Най-голям процент от заетото в световен мащаб население работи също в селскостопанския сектор, което често налага промяната на една територия в обработваема площ, което често поражда проблеми, тъй като е свързана с унищожаване на практически цялото й първично биоразнообразие, въвеждане на нови видове и отглеждане на монокултури. Освен това земите се обработват с изкуствени торове и с пестициди. Развитието на интензивното земеделие влошава качествата на почвата и тя губи плодородността си.

Често икономическата стойност на естествените екосистеми е значително по-висока за местното население, отколкото икономическата стойност на преобразуваната екосистема. Съществуват редица изследвания върху стойността на т.нар. биологичен капитал, които показват, че финансовите щети, нанесени от промяната на екосистемите, са значителни и често необратими.

Един от редките застрашени видове на целевата територия е белоглавия лешояд. През последните години Българското дружество за защита птиците (БДЗП) и „Зелени Балкани“ прилагат редица мерки, които увеличават популацията на лешоядите, които са световно

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

застрашен вид, вписан в българската Червена книга и в Международния червен списък на застрашените животински видове.

Тази пролет в българската част на Източните Родопи се излюпиха общо 72 белоглави лешоядчета. Това установи екип на Българско дружество за защита на птиците (БДЗП) по време на мониторинга на гнездовите колонии на вида в Източните Родопи, който ежегодно отчита гнездовия успех¹.

През последните пет години се наблюдава ръст в броя на излюпените и успешно отгледани белоглави лешоядчета. За сравнение едва няколко години по-рано, през 2016 г. са излюпени 51 малки.

Малките лешоядчета се излюпват в края на март и началото на април. Близко четири месеца родителите оказват непрестанни грижи за новото поколение. Толкова време е необходимо докато потомството порасне достатъчно, за да започне първите летателни опити. В средата на лятото малките лешоядчета вече съвсем не са толкова малки. Въпреки че са едва на няколко месеца, те са напълно развити и тежат колкото възрастните им родители – около 7 кг., а понякога и повече.

Лешоядите са постоянен и скитащ вид. Младите птици скитат до около петата си година, когато достигат своята зрялост. През това време могат да извършат придвижвания на големи разстояния от местата на излюпване, като някои достигат дори до Саудитска Арабия и Йемен. Това са критични моменти от живота на птиците, които са свързани с повишена смъртност, поради многобройните заплахи, сред които използването на отровни примамки за хищници, браконьерски отстрел, смъртност от токов удар и др.

Хората също имат вина за намаляването на лешоядите, затова природозащитниците по различни проекти са осигурявали охрана на най-застрашените от човешко безпокойство гнезда. Въпреки предприетите мерки, местообитанията на лешоядите все още са

¹ <https://bspb.org/72>

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

недостатъчно защитени, макар да са част от европейската мрежа „Натура 2000“. България като член на ЕС все още не се е преборила с някои сериозни заплахи за лешоядите.

Проучването споделя разбирането, че опазването на биологичното разнообразие е жизнено необходимо и изключително важно условие за устойчивостта на природните системи. Само ако пазим природното си наследство, ние ще съумеем да съхраним богатството от растения, животни и местообитания за бъдещите поколения. Културата на местната общност се определя от отношението ѝ към природата и биоразнообразието. Днес тяхното опазване е абсолютна, жизненоважна необходимост и една от най-важните задачи на човечеството. Местната общност и нейното отношение са основополагащи в този процес, затова техните оценки и тяхната съпричастност са определящи в мониторинговата и особено в бъдещата природозащитна дейност, която ще се извършва на територията.

Друг застрашен вид са прилепите, досега на територията на България са установени 32 вида прилепи, принадлежащи към подразред *Microchiroptera*, което нарежда нашата страна сред районите с най-голямо видово богатство в Европа. Това са единствените бозайници, приспособени за активен полет. Хранят се предимно с насекоми, като са активни основно през нощта. Ориентират се в пространството и намират своите жертви с помощта на издаваните от тях ултразвуци на принципа на ехолокацията. Издаваните от прилепите ултразвуци в повечето случаи са видовоспецифични.

Зимуват предимно в подземни убежища, характеризиращи се с относително постоянна температура. През този период животните силно снижават своите метаболитни функции и телесна температура. Размножават се през периода май-юни, в зависимост от климатичните особености на обитавания райони, и раждат обикновено едно, а в редки случаи и две малки.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Прилепите са уязвими както по отношение на улавянето им от други хищници (едри хищни птици, диви котки, лисици и др.), така и по отношение на изстребването им от човека.

Използването на инсектициди в селското стопанство намалява хранителната им база и има често пряк токсичен ефект. Силно уязвими са по време на размножаване и зимуване в подземни убежища, предимно пещери, където са обект на вандалски действия.

В България прилепите са все още слабо проучени, макар и да са известни повечето големи колонии на пещерообитаващите видове. Миграциите, хранителният спектър, разпространението и основните аспекти на биологията на горските видове са в начален период на проучване у нас.

Заемайки едни от крайните звена в трофичните вериги на екосистемите, прилепите са индикаторна група за състоянието на околната среда и важен елемент на екологичния мониторинг. От друга страна, спецификата на техния начин на живот обуславя и обективните методологични трудности при извършването му. Прилагането на количествен анализ при тази група бозайници е често невъзможно. Прякото преброяване на индивидите, формиращи една или друга колония, е възможно само при видовете, обитаващи подземия или човешки постройки. В тези случаи също не можем да бъдем сигурни, че отчетените резултати отразяват реалния брой, тъй като част от изследваните подземни хабитати остават недостъпни за човека.

Класическият метод на улов с орнитоложки мрежи дава само една фрагментарна оценка на видовия състав.

До 90-те години на миналия век сведенията за прилепите в Източните Родопи се ограничаваха главно със съобщения за находищата на 8 вида прилепи (GUEORGUIEV & BERON, 1962; BERON & GUEORGUIEV, 1967; BERON, 1994; HANAK & JOSIFOV, 1959; BESHKOV,

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

1998). DIETZ et al. (2002) за пръв път за България съобщават *Pipistrellus pygmaeus* от района на Маджарово.

През периода 1995–2002 г. IVANOVA & GUEORGUIEVA (2001) провеждат проучване върху прилепната фауна на Източните Родопи на територията на България и Гърция. Използвани са методите на улов с орнитоложки мрежи и проверка на известни и потенциални убежища (пещери, галерии, постройки и др.). Обобщени са литературните данни и са представени нови данни за разпространението на 25 вида прилепи от 86 находища в Източните Родопи. От района на Маджарово и Долно Черковище са установени 13 вида прилепи. Направена е зоогеографска и фаунистична характеристика на изследваната прилепна фауна. Като на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54 са направени преки наблюдения над размножителна колония от малки подковоноси в три пещери в района на с. Долно Черковище – 2006 г. и при посещение на пещерата „Караджа инлер” край с. Бял кладенец – 2006 г.

III. Извършване на проучването и работа на терен

До скоро думата „биоразнообразие” се използваше предимно от учените биолози. Причината днес тя все повече да навлиза в речника на обикновения човек и неспециалистите е в разширяващото се обществено осъзнаване на значението на биоразнообразието за местното население и за развитието на даден регион като цяло.

Биоразнообразието представлява целия живот на Земята, цялата жива природа и средата, която тя обитава. Това са всички животински и растителни видове, техните гени, взаимовръзки и начинът, по който те оформят местата, където живеят – техните екосистеми.

Освен за удоволствие, вдъхновение или развлечение естествената природна среда осигурява нашето съществуване. Ние сме изцяло зависими от нея, чрез нея ние си осигуряваме храна, енергия, суровини, въздух и вода. Това са елементите, които

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

позволяват да съществува животът такъв, какъвто ние го познаваме, и в същото време те движат нашите икономики. Въпреки уникалната стойност на природната среда обаче хората често приемат околната среда за даденост. Натискът върху много естествени системи се увеличава и това прави тяхното функциониране по-малко ефективно, а понякога дори ги заплашва природен срив.

Особени поражения на екосистемите нанася човешката дейност, която причинява тревожен спад в разнообразието на растенията и животните на Земята и застрашава храната, чистата вода и снабдяването с енергия.

Качеството на живота, конкурентоспособността на икономиката, намирането на работа и сигурността – всички хора разчитат на този природен капитал. Биоразнообразието е ключово за „услугите на екосистемите“, т.е. услугите, които природата осигурява: регулирането на климата, водата и въздуха, плодородието на почвата и производството на храна, гориво, влакна и лекарства. То е от първостепенна важност за поддържане на дългосрочната жизнеспособност на селското стопанство и рибарството.

Замърсяването, климатичните промени и обезлесяването са дейности, целящи да отворят място за обработваеми земи, но те разрушават природата и увеличават заплахите за нея.

В Европа човешката дейност променя биоразнообразието още от разпространението на селското стопанство и животновъдството преди 5000 години. Селскостопанските и индустриалните революции доведоха до драстични и бързи промени в земеползването, интензивността на селското стопанство, урбанизацията и изоставянето на земите. Това от своя страна доведе до изчезването на много практики (например традиционните методи в селското стопанство), които спомагаха за поддържането на ландшафти с богато биоразнообразие.

Начинът на живот на хората в Европа зависи много и от вноса на ресурси и стоки от целия свят, често насърчавайки вредното за околната среда използване на природни ресурси.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Това води до загуба на биоразнообразие, което от своя страна нанася щети на природни ресурси, които поставят основата на нашето обществено и икономическо развитие.

Много често в нашите индустриални общества биоразнообразието се приема за даденост и се разглежда като нещо безплатно и вечно. Реалността обаче е друга и натискът, който оказва човешката дейност върху природата, расте и крие значителна заплаха за съществуването на голям брой видове. Списъкът със заплахите за биоразнообразието е дълъг, ето и по-важните от тях:

- унищожаването и фрагментирането на местообитания;
- замърсяването на въздуха, водата и земите;
- прекомерния лов, риболов и свръхизползване на ресурси, гори и земи;
- появата на неместни видове;
- отделянето на все по-голямо количество парникови газове, които предизвикват изменение на климата и др.

В резултат на тези действия навсякъде по света все повече животни и растения са застрашени. В Европа и Централна Азия влажните зони са намалели наполовина от 1970-те години насам.

Опазването на редките видове до голяма степен зависи главно от местните хора от техните представи и нагласи за природните ресурси и тяхното опазване.

Една от целите на това социологическо проучване е да разкрие отношението на местните хора към опазването на природата като цяло и хищните птици в частност. С помощта на анкета се регистрира разпространението на обществените страхове от белоглавите лешояди, от загубите на домашни животни или битоващите суеверия сред населението. Изследвани са също така и възможните заплахи като употреба на отрова и стрелба по птиците.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Провеждането на проучването е т.н. „*работа на терен*“ и включва набирането на данни от всички предвидени лица чрез избрания от проучването социологически метод /анкетна карта/ от страна на анкетъорския екип, който провежда анкетата в двете общини. Основното средство (инструментариумът) за регистриране на първичната емпирична информация е анкетната карта, която осигурява регистрирането на валидна (обоснована), точна (устойчива) и достоверна информация. Всеки анкетъор трябва да подбере съобразно инструкциите представители на определените социални групи и да анкетира по 10 човека от тях.

IV. Обобщаване на резултатите от проучването и изготвяне на доклад и анализ

Социологическото проучване беше проведено през месец юни от местни анкетъори, които добре познават местната общност и по тази причина успяха да подберат подходящите респонденти от заинтересованите страни. Заинтересованите страни бяха разгледани при изходна хипотеза, заложена в заданието на изследването, за релевантност на проекта към целевите групи земеделци, животновъди, ловци, частен бизнес, местна администрация и НПО.

Анкетирани бяха общо 100 човека. При идентифициране на заинтересованите страни анализът провери връзката между интереса на респондентите към темите и проактивните нагласи към проекта с факторите: географско разпределение, образование, професионална заетост и пол.

Очакванията на изследователския екип включваха определяне на представите, нагласите и оценките на заинтересованите страни, намиращи се на територията на Източните Родопи за същността на извършваната на територията природозащитна дейност, както и готовността на ключовите фигури за включване в подобни бъдещи инициативи в съответствие с посочените по-горе фактори.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Демографските характеристики са важна разделителна линия, която трябва да се взема под внимание при работата на терен. Ето и какви реално са те:

Демографски характеристики			
Вие сте	Мъж	%	56,4%
	Жена	%	43,6%
	Общо:	Брой	94
Вашата възраст е	до 20 години	%	4,0%
	от 21 до 30 години	%	19,2%
	от 31 до 50 годни	%	39,4%
	от 51 до 65 години	%	28,3%
	над 65 години	%	9,1%
	Общо:	Брой	99
Вие сте	без образование	%	1,0%
	с основно образование	%	15,2%
	със средно образование	%	51,5%
	с полувисше и висше образование	%	32,3%
	Общо:	Брой	99
Вие работите в	Публична структура	%	26,3%
	Частна фирма	%	25,3%
	В селското стопанство	%	21,2%
	Безработен	%	17,2%
	Пенсионер	%	10,1%
	Общо:	Брой	99
Къде живеете?	В община Стамболово	%	50,5%
	В община Кърджали	%	48,5%
	В съседна община и пътувам за работа	%	1,0%
	Общо:	Брой	99

Един от респондентите не е посочил демографските си данни.

Такава е общата характеристика на заинтересованите страни живеещи на територията на Източните Родопи, които са попаднали в анкетата. Те отразяват в голяма степен мнението на местната общност и ангажираността ѝ по отношение на проблемите на биоразнообразието и неговото опазване.

Получените обобщени резултати показват интереса на респондентите към биоразнообразието в Източните Родопи и неговото опазване, което е особено важно за

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

извършваните в бъдеще природозащитни дейности и ангажирането на местната общност с опазването на природните ресурси.

Основополагащ за отношението към природата и опазването на нейните ресурси е въпросът: „**Важно ли е според Вас хората да опазват природата и биоразнообразието?**“, защото той регистрира в най-голяма степен отношението и нагласите на местната общност към природните ресурси.

Прави впечатление, че голяма част от анкетираните се интересуват от опазването на природата, защото това е важно за оцеляването на човечеството или защото техните убеждения и ценности са такива. 23% се страхуват от законовите санкции. Незаинтересованите от подобни проблеми са общо 18%, което е основание за възникване на проблеми на територията с тази група. Данните показват, че има доста голям процент заинтересовани страни, които биха могли да кандидатстват в областта на околната среда и немалка група от местната общност, която е незаинтересована и която трябва да се обхване, за да се намали нейния относителен дял. Интересуващите се от темата, могат да станат и партньори, доброволци и природолюбители подкрепящи различните инициативи водещи до подобряване на биоразнообразието през настоящия и следващия

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

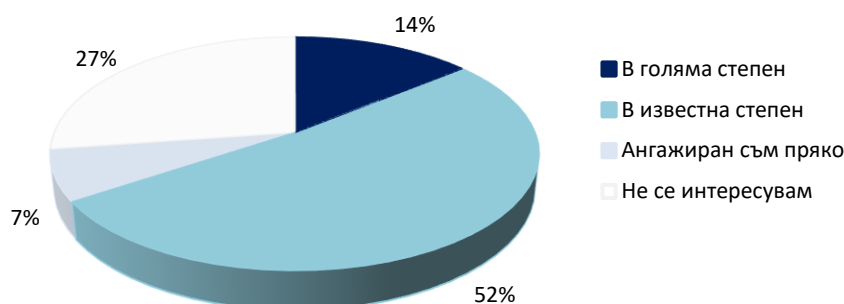

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

програмен период. За целта е важно да се проучи и степента на интереса, които проявяват за да се регистрира местния човешки потенциал в областта на екологията.

**В каква степен се интересувате от биоразнообразието в
Източните Родопи?**

Прави впечатление, че 52% от анкетираните се интересуват в известна степен от биоразнообразието. Като добавим и не малкия относителен дял на тези, които се интересуват в голяма степен – 14%, както и малката част от ангажираните с реализацията на този процес – 7%, то общият процент на заинтересованите респонденти става – 73%. Този резултат показва, че на територията на двете общини се оформя един доста сериозен местен потенциал от привърженици, които са подходящи за иницириранети или привличането им в различни бъдещи природозащитни инициативи.

Местната общност в двете общини е най-добре запозната с белоглавите лешояди и с птиците по принцип, това са общо 46%. Те са най-популярни и атрактивни при заснемане или при наблюдение от изградените за целта укрития. Те привличат и в най-голяма степен вниманието на туристите. Към изброените други защитени видове информираността на местната общност постепенно намалява, тъй като и тяхната популярност не е така разпространена на територията. Разпределението на отговорите може да се проследи в следващия въпрос: „С кои биологични видове, обект на специални грижи сте запознати?“, който показва намаляващия интерес сред анкетираните.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

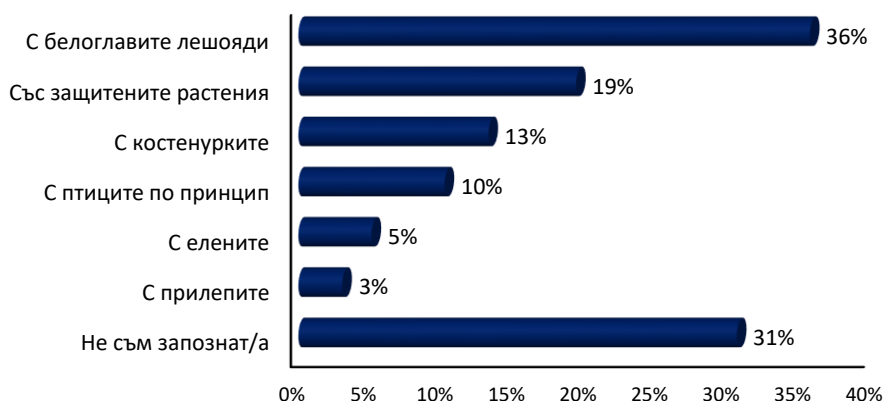
Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

С кои биологични видове, обект на специални грижи сте запознати?

Посочените данни показват, че информацията за защитените растения, другите птици, елените, костенурките и особено прилепите явно е по-оскъдна, защото анкетираните са по-незапознати с тези биологични видове и извършваните дейности по тяхното опазване. Не познават добре местната флора и фауна цели 31% от анкетираните. Това са основно безработните, пенсионерите и хората с по-нисък образователен статус. Прави впечатление, че мъжете са по-незапознати с биоразнообразието от жените, както и живеещите на територията на община Стамболово са по-запознати от тези живеещи в община Кърджали. И тук се регистрира едно важно противоречие - смята се, че опазването на природата е важно от преобладаващата част от анкетираните, въпреки, че голяма част от тях не познават застрашените видове и тяхното опазване. С други думи има положително отношение към опазването на биологичните видове, но липсва информираност и яснота как това на практика може да се реализира. Този факт изисква от МИГ Стамболово-Кърджали 54 и от двете общински ръководства през следващия програмен период да работят доста по-активно в посока подобряване на информираността и предприемане на активни мерки за устойчиво опазване на застрашените биологични видове и природата като цяло.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Биосферата включва всичко, което е живо. В допълнение към растенията и животните, се включва и човека, като негова основна част. Влиянието на хората като вид все по-интензивно засяга процеса на реорганизация на биосферата. Това се дължи на въздействието на научно-техническия прогрес през последните векове от съществуването на човечеството. Така се осъществява преходът на биосферата към ноосферата (от гръцкото „ум“, „ум“). Освен това ноосферата не е обособено царство на ума, а по-скоро следващият етап на еволюционното развитие. Това е нова реалност, свързана с различни форми на въздействие върху природата и околната среда. Ноосферата предполага не само използването на постиженията на науката, но и сътрудничеството на всички хора, насочено към запазване и рационално и хуманно отношение към универсалния човешки дом. Ето защо мястото на природата в ежедневието на човека става все по-важна и осъзната. Отговорите на въпроса: „Какво място заема природата във вашето ежедневие?“ може да се проследи в следващата диаграма.

Какво място заема природата във вашето ежедневие?

Разходките сред природата са предпочитани от 42% от анкетираните, а цели 22% събират билки, гъби и горски плодове за лични нужди. Събирането и преработката а билки, гъби и

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

горки плодове с цел печалба е само от стрна на 2% от акетираните. Това е резултат от регламентираното ползване на лечебните растения, което е обхванато от общите и специализирани закони и подзаконовни нормативни актове, както на национално, така и на местно ниво. Законът за лечебните растения определя два типа ползване от природата:

- **стопанско** (за икономически дейности), в големи количества. Може да се извършва само с издадено разрешително и след заплащане на такса в съответната институция, отговорна за територията, в която се намира находището на лечебни растения: община, горско или ловно стопанство, дирекция на национален парк или областна управа.

- **за лични нужди** (в ограничени количества)².

Събирането на билки за стопански цели е разпространено най-вече сред ромската общност, а броя на анкетираните роми в анкетата е доста малък, така че се предполага, че относителния дял на събиращите на билки за стопански цели е доста по-голям от заявления. Въпреки това не малка част от местните хора се възползват периодично от продуктите, които предоставя природата.

От отговорите, посочени в следващата диаграма, става ясно, че анкетираните не са напълно компетентни за да дадат своето мнение по отношение на обявените за защитени зони по „Натура 2000“, което говори, че в публичното пространство тази информация е

-
- ² „Билки за лични нужди“, съгласно Закона за лечебните растения, са събрани в свежо състояние, от едно лице, за един ден, следните количества от: корени, коренища, луковици или грудки – до 1 кг; стръкове – до 2 кг; листа – до 1 кг; кори – до 0,5 кг; цветове – до 0,5 кг; семена – до 0,1 кг; плодове – до 10 кг; пъпки – до 0,5 кг; талус – до 1 кг. При събирането за лични нужди не е необходимо издаване на разрешително. Събирането на лечебните растения за стопански цели е събиране на билки в големи количества за търговски цели или преработка.
 - Събирането за стопански цели се извършва от физически и/или юридически (билкозаготвители) лица, след издаване на разрешително и заплащане на такса за ползване, преди да започне събирането на съответните билки. В билкозаготвителните пунктове се изкупуват само билки, за които е издадено разрешително по чл. 21, ал. 2 от Закона за лечебните растения, когато билките са събрани от диворастящи лечебни растения.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

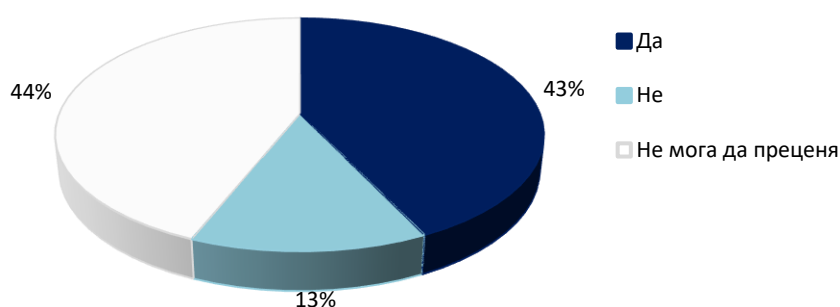
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

недостатъчна. Според 43% от респондентите защитените зони по „Натура 2000“ са достатъчни, а според 13% те не са достатъчни. Групата на неможещите да преценят е най-голяма – 44%, което показва, че липсва информация и яснота по въпроса, т.е. зоните, обявени по „Натура 2000“, са по-скоро неясни за местното население. Трябва да се отбележи, че анкетираните на територията на община Кърджали са по-незапознати с ограниченията и санкциите отнасящи се за НАТУРА 2000 от тези в община Стамболово.

**Обявените за защитени зони по НАТУРА 2000,
достатъчни ли са според Вас, за да се защити
биоразнообразието в региона?**

Болшинството от анкетираните гледат на „Натура 2000“ като на механизъм, който регулира процесите на опазване на околната среда. Защитените територии и зони на територията се познават сравнително добре от заинтересованите страни. Въпреки това е необходимо да се предоставя повече информация, да се разглеждат техните проблеми и да се следи тяхното развитие от страна както на електронните, така и на социалните медии, за да се разшири още повече обхвата а информираните граждани. Особен интерес представляват забранените дейности и санкциите, които се налагат при техните нарушения. Една доста голяма част от анкетираните (56%) са наясно със забранените дейности в защитените територии, което показва, че санкциониращият режим е популярен сред местното население. Той се познава добре, а от другите отговори става ясно, че и се следи за неговото прилагане.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

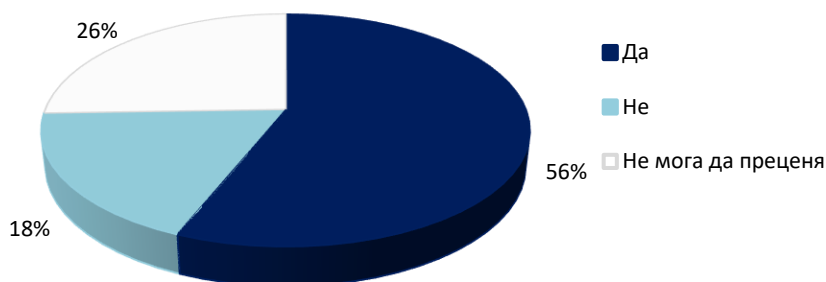
Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Знаете ли кои дейности се забраняват в защитените територии?

По-запознати със забраните са оказват хората с висше образование и хората на възраст между 41 и 60 години. Прави впечатление, че забраните се познават и популяризират по-лесно сред местната общност в сравнение с постиженията или с проблемите на защитените територии. В тези случаи личният интерес е водещ. Общите проблеми и заплахи касаят индиректно местния жител и той ги negliжира в известна степен. В този случай се изяснява голямото значение, което играят върху общественото мнение стимулите и санкциите в областта на опазване на биоразнообразието. Те се оказват особено важни за оптимизиране на средата и за формиране на обществените нагласи спрямо живата природа и опазването на нейните местообитания.

Повече яснота за забраните имат хората, които получават агроекологични субсидии. Това е основната пресечна точка на гражданите с „Натура 2000“, което се дължи на икономическия им интерес и се явява основният регулатор на местно ниво. Ето защо трябва много внимателно да се прецизират тези субсидии и да се прилагат адекватно в практиката за да няма злоупотреби.

Оценката на респондентите по повод общата информираност на местната общност по отношение на биоразнообразието е доста негативна. Това може да се проследи от отговорите дадени в следващата диаграма.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Населението все още не е формирало в достатъчна степен екологичната си култура според 68% от анкетираните. Биоразнообразието не е добре проучено и не се разпространява необходимата информация сред населението. Неправителствените организации и публичните власти не предприемат необходимите мерки според преобладаващата група анкетирувани. Екологичното образование сред младите хора също не е достатъчно развито. Водеща цел трябва да бъде прекратяване на загубата на биологичното разнообразие и на деградирането на функциите на екосистемите в региона на Източни Родопи, като по този начин се избягва загубата на биологично разнообразие в национален и световен мащаб.

Кое от следните твърдения споделяте?

■ Споделям □ Нямам мнение ■ Не споделям

Масово хората не се интересуват от биоразнообразие според 67% от анкетираните. Освен това според 63% повечето хора не познават биоразнообразието, с което се обозначава разнообразието от екосистеми (природен капитал), биологични видове и родове в

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

региона на Източни Родопи. То е особено съществено за благоденствието на човека, тъй като предлага услуги, които поддържат местната икономика и местното общество. Биологичното разнообразие е от решаващо значение и за екосистемите — услугите, предоставяни от природата, като опрашване, регулиране на климата, предпазване от наводнения, плодородие на почвата и производството на храна, горива, влакна и лекарства.

Новите глобални и европейски цели, насочени към спиране на загубата и възстановяване на биологичното разнообразие през новия програмен период са амбициозни и постигането им ще изисква подобряване прилагането на екологичните политики, на координацията между отделните сектори, на подходите към управлението на екосистемите, както и по-всеобхватното разбиране на ценността на биологичното разнообразие.

Въпреки, че са анкетирани представители на заинтересованите страни, много малко се познават реализираните до момента екологични проекти. Познават се в по-голяма степен местните еколози, които провеждат информационните и обучителните инициативи, а когато един известен еколог презентира повече от един проект, респондентите се объркват по отношение на името на проекта, изпълняващата проекта структура и за това не винаги ги разпознават. За отбелязване е, че по-често знаят името на експерта. Този факт води до тенденцията да се търси помощта на изяви в своята област еколози по възникнал екологичен проблем, които да посочват възможните му решения.

До момента направеното на територията от страна на различни местни и национални структури на базата на проектното финансиране е добре познато. Това заключение се прави на базата на констатираното мнение, че реализираните по проектите мерки и постигнатите резултати се познават по-добре от анкетираните в сравнение с имената на техните изпълнители. Още повече, че отговорите са дадени на отворен въпрос, който в повечето случаи се пропуска и не му се отделя необходимото внимание от страна на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

респондентите. Дадените отговори на отворения въпрос показват една сравнително добра осведоменост и увереност в информацията от страна на анкетираните. Прави впечатление, че най-често се помнят имената на последните проекти реализирани на територията или проектите в които част от анкетираните са участвали по някакъв начин.

От следващата диаграма се вижда, сравнително добрата разпознаваемост на реализираните до момента проекти, въпреки че 72% от респондентите нямат такава информация. Трудно се помнят подобни данни, които се чуват само два-три пъти по време на реализацията на самия проект. Според научните твърдения, за да се запомни трайно една информация, тя трябва да се чуе минимум 7 пъти, а това се случва доста рядко. По този начин се ограничава кръга от информирани представители на заинтересованите страни.

Ако имате информация кажете какви проекти и инициативи за опазването на природата и застрашените видове са реализирани до момента и от кого?

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Доста убедителни са отговорите по отношение на личната полза, която анкетираните имат от даден проект. На въпроса: „Имате ли конкретна лична полза от предприемането на мерки за запазване на биоразнообразието в региона?“ са дадени няколко положителни отговора, които представляват общо 80%. Няма лична полза, но смятат, че подобни инициативи трябва да получават обществена подкрепа са 21% от респондентите, а само 18% няма лична полза и не се интересуват от опазване на биоразнообразието на територията. Всичко това показва, че опазването на биоразнообразието е особено важен процес за устойчивото развитие на територията. Този факт предполага, че реализацията на подобни проекти ще бъде горещо подкрепена от местната общност.

Имате ли конкретна лична полза от предприемането на мерки за запазване на биоразнообразието в региона?

Въпреки познанията на местната общност по темата се регистрира известна липса на надеждна и леснодостъпна информация, която може да издигне на по-високо ниво обществената култура и съзнание. Освен това слабо се прилага и осъществява природозащитното законодателство и резултатното спазване на екологичните и природосъобразни административно-правни мерки и разпоредби; неефективно се стопанисват и управляват защитените територии; неефективни и неприложими се оказват регламентирания наказания, глобите и санкциите.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Кои са според Вас главните заплахи за биоразнообразието в региона на Източни Родопи?

Главните заплахи за биоразнообразието в региона на Източни Родопи според анкетираните са: изсичането на горите; браконьерството; замърсяването на горските територии и липсата на информация. Значително по-малък относителен дял имат анкетираните, които смятат, че проблемите водещи до негативни последствия в опазване на биоразнообразието се крият в: интензивното земеделие; залагането на отрови, промислените предприятия, кариерите, туризма и мините. От отговорите става ясно, че със своята дейност човекът повече или по-малко нанася огромни щети на природата и така застрашава собственото си съществуване.

Горите предоставят многобройни и жизненоважни екосистемни услуги за околната среда и климата. Те помагат например за регулиране на нашия климат и поддържат в устойчиво състояние речните басейни, снабдявайки ни с чиста вода. Горите допринасят за пречистване на въздуха, който дишаме. Ръстът на горския фонд често помага за улавянето на големи количества въглероден двуокис от атмосферата. Това съдейства и за поддържане и опазване на биологичното разнообразие, тъй като много видове живеят в

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

горите и зависят от тях. Те са и важен икономически ресурс не само заради производството на дървен материал, но и за други суровини, използвани за лекарства и други продукти. Горите изпълняват важни функции и за благосъстоянието и отдиha на хората.

На някои места в двете общини се извършва поголовна сеч в горите, а залесителни дейности въобще не се извършват и се разчита само на подраства, който е минимален при голите сечи. Ето защо това е проблем, който хората определят като най-важен за биологичното оцеляване на видовете.

Около 30% от повърхността на нашата планета днес е покрита с гори – това е едва половината от площта, която те са заемали преди около 11 000 години. Всяка година в света се изсичат 7,3 млн. хектара гори. При това тези гори са важни не само за екологичното разнообразие на земята, те имат и друга важна функция – на естествени резервоари на въглероден двуокис, който те задържат, и който без тях би попаднал свободно в атмосферата или в океаните. Решението е не само да се опази онова, което е останало от горите, но и да се залесяват непрекъснато нови площи. Тези мерки изискват намесата на държавата и на общините. Препоръчително е при възможност МИГ Стамболово-Кърджали 54 да подкрепя такива мерки в следващия програмен период.

Намаляване на биологичното разнообразие е резултат и от активното браконьерство, което води до изстребване на животните заради месото им и/или заради осигуряването на ловните трофеи. Опасности се крият и при разрушаването на тяхната естествена жизнена среда, което допринася за постоянното намаляване на видовото разнообразие. За всичко това е виновен разбира се човекът и неговата дейност, която има разрушителни последици. Ето защо трябва да се вземат конкретни мерки, които да не допускат по-нататъшно намаляване на видовото разнообразие.

Защитата и възстановяването на жизнените пространства е едната страна на въпроса, спирането на браконьерството и нелегалната търговия с диви животни – другата. В тези

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

задачи би трябвало да бъдат интегрирани и местните хора, които безспорно имат социален и икономически интерес от опазването на дивата природа.

Унищожаването на пасища, развитието на монокултури, ерозията, бетонирането на земеделските земи, пренасящането с вредни вещества, превръщането на тревните площи в земеделски земи – списъкът на методите, с които могат да бъдат нанесени възможно най-големи вреди на земята посредством интензивното земеделие, е неизчерпаемо дълъг, но за съжаление, човекът охотно се възползва от тях.

Информираността на населението за хищните птици е особено важна за тяхното опазване. До каква степен тя е налице и какви представи за тях битуват сред местното население са важни предпоставки, които предопределят отношението и нагласите на местната общност към хищните птици.

Какво знаете за хищните птици (орли, ястреби, соколи, лешояди)?

84% от анкетираните имат някаква представа за хищните птици и това може да се проследи от горната диаграма. Най-голям е относителния дял – 40% на тези, които смятат, че повечето от тях са редки и застрашени от изчезване, а 33% че са защитени със Закон. Полезността на птиците за природата е оценена от общо 17% от респондентите. Други 5% смятат, че те са интересни за туристите и в този случай могат да подпомагат развитието на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

туризма. Само 16% не знаят подробности за хищните птици, което е сравнително добър показател за информираността на населението живеещо на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54.

Разбира се, че в Източните Родопи най-популярните са лешоядите, които според 66% от анкетираните са застрашен вид и гнездят основно в този трансграничен региона на страната. Лешоядите се хранят с мърша и не застрашават домашните животни, което е доста добър резултат, тъй като обратното разбиране битуваше в предходните години. Подробно запознати с вида и с начина му на живот обаче са само 20% от респондентите. Лешоядите са заплаха за човека и за домашните животни твърдят едва 3% от анкетираните, а не знаят подробности за лешоядите - 9%. Това са доста положителни резултати, които показват една сравнително добре информирана местна общност, която може да съдейства през следващия програмен период на общините и на институциите в усилията им за подобряване на биологичното разнообразие в региона.

Какво знаете за лешоядите?

Лидер подхода може да окаже в бъдеще не само положително въздействие върху мотивацията на местната общност да се информира и да следи опазването на застрашените видове, но и да въздейства върху нейното активизиране в насока

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

подобряване на биоразнообразието. Така наличието на ясни предпоставки може да се използва ефективно за активизиране на гражданите и местните власти в подобряване на околната среда и опазването на богатото разнообразие от биологични видове в региона.

**Откъде се информирате за опазването на защитените
видове във Вашия район?**

Информационните канали са различни, но те трябва добре да се познават и да се използват комплексно за увеличаване на информираността и ангажираността с различни екологични каузи водещи до подобряване на природните условия. Разбира се, че водеща роля има интернет и социалните медии до които прибягват 47% от анкетираните. Не е малко значението на печатните информационни материали, които се използват от 31% от респондентите, следвани от информационните събития – 24% и радиото и телевизията – 23%. Тези резултати показват, че МИГ Стамболово-Кърджали 54 ще трябва още по-активно да изработва и да разпространява рекламни материали по темата в бъдеще, както и да организира информационни и обучителни събития, чрез които активно да се разширява обществената подкрепа за подобряване на околната среда. Формирали реални представи представителите на местните общности ще могат да въздействат на своите близки, роднини и приятели. Важно е да се организират и провеждат наблюдения на животни и птици в живата природа, за да могат местните хора да се доближат максимално близо до тях и да осъзнаят техните потребности. Освен това трябва да се

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

популяризират и опасностите свързани с безпокойството на птиците, за да се гарантира спокойствието в размножителния период и опазването на техните поколения.

Подобряването на информираността сред населението е определяща за формирането на положителните нагласи сред различните социални групи. Най-важните средства са подредени в отговорите посочени в следващата диаграма, което ги прави интересни и важни, тъй като са формулирани от самите анкетирани в отворения въпрос.

Какво смятате, че е най-подходящо за подобряване на информираността сред населението?

Информационните срещи, събитията и кампаниите са определени като най-важни за формиране на общественото мнение и битуващите в него нагласи и очаквания. Това са заявили 29% от анкетираните. На следващо място с 26% са поставени информационните

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

съобщения, рекламните материали и брошурите. Затова е важно в бъдещите инициативи на МИГ Стамболово-Кърджали 54 да се интегрират рекламните кампании и големите обществени инициативи с разпространението на информационни и рекламни материали свързани с биологичното разнообразие. Особено значение в случая има раздаването на рекламни материали, които имат и ползна за съответния човек лична полза. Обединяването на рекламното въздействие с личната полза е особено въздействащо в случая, защото привлича и задържа вниманието на потенциалните бенефициенти. По този начин те най-бързо възприемат дадената кауза и най-бързо се разпространява информацията за нея.

След това следват обучителните инициативи с 16%, както и информации и публикации в интернет с 13%, информационни табели с 11% и рекламни книги с 7%. В случая най-голямо въздействие има когато подобни инициативи се реализират комплексно. Или с други думи планираните кампании трябва да включват поредица от събития, обвързани с разпространение на набор от рекламни и информационни материали, които обединяват различни форми на въздействие. По този начин важната информация се предоставя посредством различни комуникационни канали, различни комуникационни средства и затова се оказва комплекс от въздействия, които водят до устойчивост на информираността и на обществените нагласи.

Всички изброени след това отговори разглеждат сходни рекламни форми и обучително-информационни инициативи, които допълват разнообразието от реклами и инициативи, при условие, че са обхванати от една добре структурирана рекламна кампания. Това са: използването на радиото и телевизията, посещенията на място, използването на външната реклама /табла, надписи, банери и др./, рекламирането на положителните проектни резултати, поддържането на тематична интернет страница и текущо зареждане с информация на интернет страниците на общините, провеждане на доброволчески акции, инициране на интересни местни прояви и празници, стимулиране на гражданското участие и др. И при реализацията на всички тези дейности, трябва да се

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

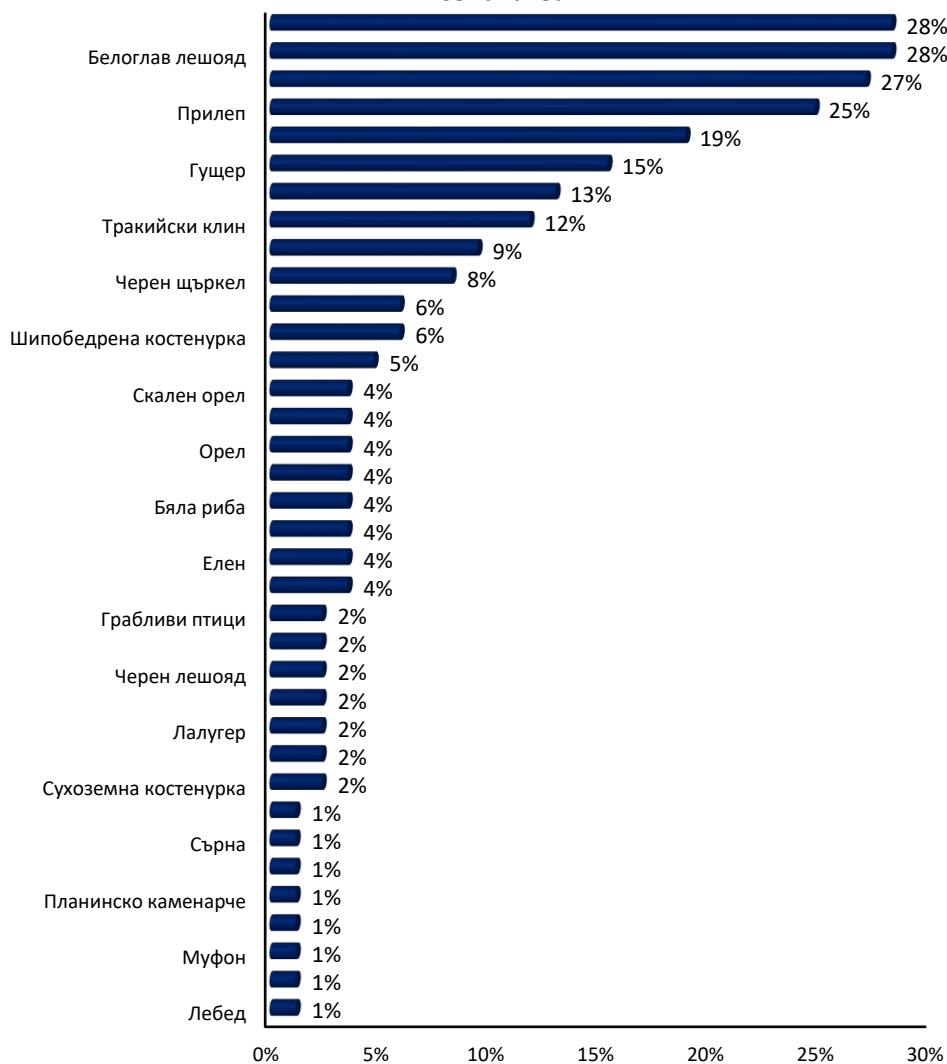
ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

поддържа обратната връзка с представителите на местната общност, да се обсъждат актуалните проблеми и да се осигурява прозрачност на процесите.

Интересни са отговорите дадени на отворения въпрос: „Кои защитени видове /животни и растения/ в Източните Родопи познавате?“. В случая недостатъчно информираните граждани представят своята информираност в обобщаващия отговор - лешояди, а по информираните прецизират отговора си като - белоглави и египетски лешояди.

Кои защитени видове /животни и растения/ в Източните Родопи познавате?

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Същото е положението и с костенурките, които някои респонденти разделят по-информирано на шипобедрени и шипоопашати. Следват ги прилепите с 25% от анкетираните. Останалите отговори се отличават с доста нисък относителен дял, като се посочват конкретни растителни и животински видове характерни за територията на Източните Родопи. Прави впечатление, че отглежданите на територията елени и сърни са пропуснати от анкетираните, може би проблемът, че те са по-широко разпространени на територията на община Кърджали е оказало влияние.

От дадените отговори в горната диаграма става ясно, че повече от една трета от анкетираните са доста добре информирани по отношение на защитените видове на територията и тяхното опазване. На първо място са посочени лешоядите, затова в следващата диаграма са особено важни идентифицираните заплахи за хищните птици. Те трябва да се познават добре и да се предприемат действия за тяхното намаляване и отстраняване.

Коя е основната заплаха за хищните птици?

И тук изсичането на горите - 41%, се определя като основна заплаха за оцеляването на хищните птици. Следват ги ловците с 36% и отравянията с 33%. Опасностите от електропроводите са посочени от 29% от респондентите, а разораването на пасищата от

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

21%. Това са основните заплахи на територията за хищните птици. Другите заплахи са използването на елените и костенурките за храна, които увеличават заплахите от страна на ловците и браконьерите.

За какви случаи на загиване на хищни птици в района на Източните Родопи знаете?

Едно от основните средства за промяна на нагласите в положителна посока е подобряването на информираността, за която анкетата констатира определена липса и в същото време тя бе оценена като особено важна, както сред възрастното население, така и сред подрастващите. Според анкетиранияте информирания хора са по-малко склонни да вредят на природата и на биоразнообразието. За целта трябва да се създават местни екологични структури и да се привличат съществуващите вече на територията структури, особено местните ловни дружинки, където заплахите от браконьерство могат да бъдат предотвратявани в най-голяма степен. Браконьерите най-често имат или са имали връзка с ловците, разполагат с оръжие и често ловуват. Отровите особено за вълците се свързват основно с животновъдите, които ги поставят за да запазят стадата си. Този проблем трябва да се отстранява чрез използване не само на информираност, но и на други средства показващи истинските вреди, които нанасят подобни непремерени действия.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Включването на кучета търсачи е допълнителен начин за решаване на част от проблема с отровите. На територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54 има едно такова куче.

Разбира се, че съществуват и други причини макар и да не се срещат толкова често. Такива са: отстрел без причина с 14%, отстрел за храна - 12%, отстрел за препариране – 7%, отстрел поради опасения за нанесени селскостопански щети – 4%. Тези причини също се свързват пряко с браконьерството, което трябва да се следи и санкционира безкомпромисно от оторизираните институции, тъй като представлява една доста сериозна заплаха за биоразнообразието на територията на Източните Родопи.

За какви случаи на загиване на други застрашени диви животни и птици знаете?

Отравяния от селскостопански отрови и загиване поради липса на достатъчно храна са порядко срещаните причини. На цели 63% от анкетираните не са известни случаи на загиване на застрашени видове и поради този факт не се коментират конкретните причини за това.

От регистрираните опасности става ясно, че трябва да се вземат мерки за тяхното отстраняване. Какви са тези мерки може да се проследи от следващата диаграма.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

**Какви мерки според Вас трябва да се вземат за да се опазят
заstraшените видове?**

На първо място е посочен контрола и санкциите с 47%. В направените коментари в анкетата се посочва, че голяма част от регистрираните случаи остават ненаказани, което създава усещането, че може да се предприемат безнаказано различни действия срещу природата и биологичното разнообразие. Това битуващо рабиране трябва да бъде премахнато, за да съществува необходимият респект към санкциите и институциите, които ги прилагат. Не е достатъчно да се разчита само на любителите на природата и на техните позитивни действия, а трябва да се прилагат по-крути мерки срещу нарушителите на законите и браконьерите.

От друга страна е важно да се увеличат възможностите за финансиране на мерките водещи до опазване на биоразнообразието. Това смятат 29% от анкетираните, като се добавят и другите 29%, които предлагат да се увеличат мерките за тяхното опазване се налага преобладаващото мнение, че трябва да се разшири обхвата на биологичните видове подпомагани от Стратегията на водено от общностите местно развитие. Това мнение се засилва и от следващия отговор, който гласи: Да се разработват дългосрочни

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

планове и програми за опазване на биоразнообразието, защитено като становище с 25% относителен дял.

Наличието на защитени зони от мрежата „Натура 2000“ е едно от най-важните условия, за да се опази биоразнообразието в района. Обявените за защитени зони от мрежата „Натура 2000“ на територията на Източните Родопи според анкетирания са сравнително достатъчни. Няма местообитания, чието оцеляване да е силно заплашено. Голяма част от анкетирания не могат да преценят и не е от тяхната компетентност увеличението или намалението на защитните зони. Проблем на този етап е забраната за рязане на дървета, намиращи се на земеделските терени, чието премахване е наложително, а частните стопани не получават разрешение за подобни действия. В случая основен мотив е отпусканата субсидия, която интересува основно земеделските производители и която ги кара да проявяват интерес към мрежата „Натура 2000“ и към това, което тя изисква и регламентира. Част от анкетирания, чиито земи не са включени в мрежата „Натура 2000“ искат нейното разширяване, но в анкетата участваха малък брой такива собственици и не може да се каже със сигурност какво точно е тяхното мнение.

При всички случаи отпускането на субсидии и свързаните с това изисквания към земеделските производители трябва да се прилага много внимателно, защото от това в голяма степен зависи стопанисването на терените и условията на средата, която определя степента на опазване на биоразнообразието в района.

За да се подобри екологичното състояние е необходимо:

- Да се увеличат защитените територии по НАТУРА 2000 - 25%;
- Да се увеличи информираността на населението по темата – 23%;
- Да се включат активно любителите на природата в различни екологични инициативи – 20%;
- Да се организира текущо обучение на младите хора в областта на екологията – 16%.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

За целта в бъдещата СВОМР трябва да се предвижда финансирането на подобни дейности, да се стимулира доброволчеството, обученията, информираността и да се иницират дейности на местната общност подобряващи обхвата или управлението на териториите по НАТУРА 2000.

Голяма част от местното население остава неинформирано по отношение на защитените зони и за ползата от тях, което също е проблем, изискващ бъдещото си решение. Поради тази причина публикуваме официалната информация, в която България отчита добро състояние на биоразнообразието си пред Европейската комисия в Брюксел. Докладването е задължително. На всеки 6 години държавите членки на ЕС подават информация по чл. 17 от Директивата за местообитанията за състоянието на защитените видове, предмет на опазване съгласно Закона за биологичното разнообразие.

Ето някои оценки, които все пак участниците в анкетата са дали по отношение на защитените зони в „Натура 2000“:

- В защитените зони най-често се извършват консервационни мерки за поддържане или възстановяване на местообитанията и тяхната флора и фауна, които са епизодични и редки. Те трябва да се предприемат редовно и да бъдат достатъчно конкретни, за да бъдат изпълнени ефективно. Освен това трябва да се определят ясно ползите за живата природа и за постигане на целите за опазване на конкретната защитена зона.
- Отделните проекти на местно ниво се иницират основно при възникнала финансова възможност и се мотивират от мерките, които могат да получат финансиране. В този случай не достига времето да се направят предпроектни проучвания на проблемите, а се избира проблемът, за който знаят основно тези, които разработват проекта. От друга страна предприемането на конкретни дейности, основно консервационни, изисква съгласуването им с многобройните отговорни държавни институции, което затруднява дейностите поради дългия им

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

**Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020**

технологичен срок и огромната документация, в резултат на което някои от заинтересованите страни на местно равнище се отказват.

- В управлението на мрежата „Натура 2000“ участва широк кръг от сектори. Те включват по-специално секторите на околната среда, на селското стопанство, на градоустройството, на индустриалното развитие и на туризма. Успешното прилагане на „Натура 2000“ изисква добра координация между тези сектори, което на практика се извършва трудно, бавно и неефективно. Важно е основните заинтересовани страни и по-специално ползвателите и притежателите на земя да участват в планирането и прилагането на консервационните мерки в защитените зони по „Натура 2000“, за да могат да разбират и да подпомагат съответните природозащитни дейности водещи до постигането на конкретни цели.
- За да се изгради местен капацитет, е необходимо да се организират курсове за обучение на заинтересованите страни на национално, регионално и на местно равнище. Необходимо е да се включват и редовни консултации за насърчаване на комуникацията с основните заинтересовани страни.

Трябва да отбележим, че местообитанията и видовете не се ограничават от регионалните ни и националните ни граници. Поради това е важно да се разработва и мрежа от свързани помежду си зони за поддържане и/или възстановяване на природозащитния статус на територията, което превръща в необходимост трансграничното сътрудничество. И тук най-активна може да бъде ролята на местните власти, на РИОСВ и на областните администрации, които могат да инициират подобни проекти главно в сътрудничество със съседните региони от Турция и Гърция.

За съжаление няма достатъчно структури на национално равнище, насърчаващи подобно сътрудничество, с изключение на трансграничните програми. Липсват и процедури за взаимно информиране на съседните държави за потенциалните защитени зони или за проектите, които биха могли да се реализират двустранно като се привличат както

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

държавни структури и общини, така и местни НПО. СВОМР може да набележи конкретни мерки в тази посока.

На местно равнище обаче има някои добри примери за трансгранично сътрудничество, подпомагано със средства от ЕС, което трябва да се използва и популяризира като успешна практика. И в двете общини – Стамболово и Кърджали, има реализирани екологични трансгранични проекти, които трябва да се разширят и в посока защитени зони.

За да се опазват застрашените видове трябва да доминират на територията нагласите, че опазването на застрашените видове е важно не само за подобряване на средата, но и за повишаване на личното благосъстояние на отделните хора, защото положителните нагласи най-често се определят от личните ползи на човека и на неговото семейство.

Има ли според Вас полза от застрашените видове за подобряване на средата и благосъстоянието на местното население?

Само 8% не мислят, че има полза от застрашените видове, но преобладаващата част от населението определят тяхното значение като осигуряващо равновесието в природата /27%/ и като важно за запазване на екологичното равновесие /47%/. Тези факти говорят, че се осъзнава тяхното значение за природата и за средата в която ние живеем. В същото време по-малко се отчита икономическата и личната полза от опазването на видовете. Само 12% смятат, че те са причина за привличане на повече туристи, а други 14%, че те са

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

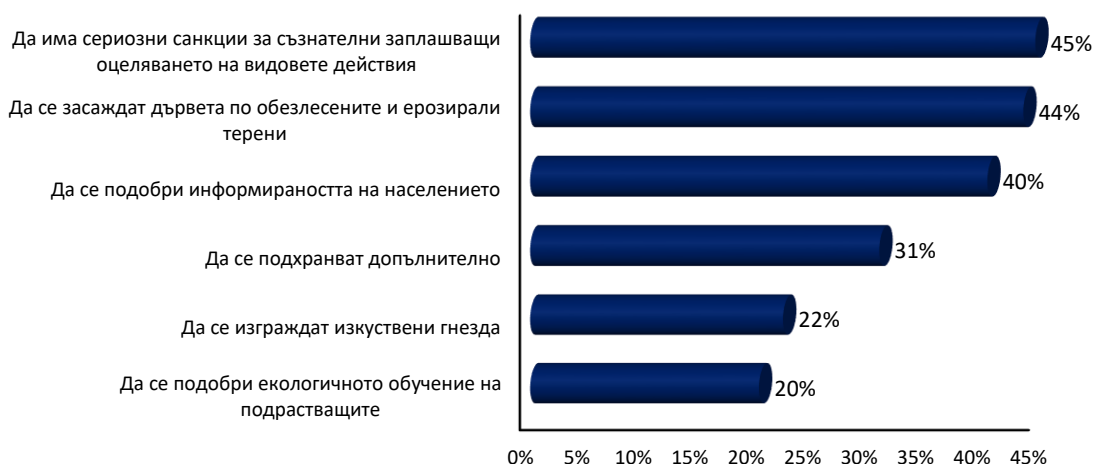
ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

част от българското културно и природно наследство. Особено важно е тези причини да се разглеждат комплексно и в синхрон, за да се подобри положителното отношение и да се увеличат грижите по отношение на биоразнообразието от страна на местната общност.

Населението в целевите общини е свързано с природата и живее близо до природата, затова нейното опазване е важно за него и за неговия начин на живот. Природозащитните дейности са подкрепяни от преобладаващата част от местната общност. Има и една немалка група недоброжелатели, които имат намерения да се възползват безнаказано по някакъв начин от животинските видове, без да се съобразяват с ограниченията и с защитните мерки в регламентите.

**Какво според Вас трябва да се направи за да се увеличи
популацията на застрашените видове?**

Мерките, които трябва да се предприемат трябва да са устойчиви, последователни и активни, това са:

- Да има сериозни санкции за съзнателните заплахи за оцеляването на видовете действия – 45%;
- Да се засаждат дървета по обезлесените и ерозирали терени – 44%;
- Да се подобри информираността на населението – 40%;
- Да се подхранват лешоядите допълнително – 31%;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

- Да се изградят изкуствени гнезда за птиците – 22%;
- Да се подобри екологичното обучение на подрастващите – 20%.

Формулираните в проучването две хипотези изцяло се потвърдиха от получените в анкетата резултати:

- **Преобладава положителното отношение на местното население към опазването на биоразнообразието, към екологичната мрежа „Натура 2000“ и по-специално към емблематичния за този край белоглав лешояд.**
- **Има потребност от повече информация за:**
 - Натура 2000 и регламентите за допустимите на територията дейности;
 - Възможните европейски програми, агроекологичните схеми и мерките за подкрепа на екологичното земеделие и развитието на местата, обитавани от застрашени видове птици;
 - Общественото мнение вижда неизползвания потенциал за развитие на туризъм чрез включване на биоразнообразието на изследваните райони.

Положителното отношение на населението към опазване на биоразнообразието се регистрира от няколко въпроса, които регистрират оценките на местната общност и местните нагласи за включване в различните видове природозащитни дейности.

Незаинтересованите страни са около една трета от анкетираните, а противниците на екологичните инициативи се ограничават в рамките на около 8%. Въпреки това представителите на тази група могат да нанесат непоправими щети на биоразнообразието, ако не бъдат стопирани, затова работата на терен на природозащитниците и еколозите е от особено значение за успеха на всеки екологичен проект реализиращ се на територията на Източните Родопи. Едно от основните средства за промяна на нагласите е информираността, за която анкетата констатира непълноти и дори липса и в същото време тя бе оценена като особено важна, както сред възрастното население, така и сред подрастващите. Според анкетираните информирани хора са по-

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

малко склонни да вредят на природата и биоразнообразието. За целта трябва да се създават местни екологични структури и да се привличат съществуващите структури и институциите. Особено внимание трябва да се обърне на местните ловни дружинки, където заплахите от браконьерство могат да бъдат предотвратявани в най-голяма степен.

Проучването по недвусмислен начин показва, че хората все повече осъзнават, че трябва да запазят хармонията, за да не загубят богатството, което природата им е дала. Възможността да се запази популацията на белоглавите лешояди и разселването на черния лешояд на територията, както и разселването на благородния елен и елена лопатар са дейности, които са приветствани и подкрепяни от местните хора, които осъзнават голямото значение на биологичните видове за просперитета на региона.

Общо 107 двойки от застрашения в страната ни белоглав лешояд са преброени при редовния мониторинг на популацията на вида по долината на река Арда от експертите на Българското дружество за защита на птиците (БДЗП) през 2021 г. Популацията на белоглавите лешояди в Източни Родопи запазва положителния си ръст и през годината не без значението от извършваните на терен природозащитни дейности.

В сравнение с 2020 година популацията бележи ръст като броят на установените двойки, които са измътили своите малки е 72, а останалата част от двойките ремонтират и/или строят своите гнезда. Всичко това говори за една сериозна дългосрочна природозащитна дейност на територията на Източните Родопи, която не само трябва да бъде продължена, но трябва да се разшири и задълбочи, като се включват все по-голям брой местни неправителствени организации. Активно в тези дейности трябва да се включат и местните власти.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

V. Изводи и препоръки за подобряване на биоразнообразието в Източни Родопи

Полагането на усилия за смекчаване на последиците от локалните замърсявания и възстановяването на биологичното разнообразие и продуктивността на местообитанията е важна необходимост, за да се предотврати по-нататъшното увреждане и деградация на биологичните ресурси на целевата територия. Особено внимание следва да се обръща на влажните зони, горите, земеделските земи, използвани за отглеждане на интензивни култури, пасищата, крайречните и индустриалните зони, които най-често са потърпевши от човешката дейност и неразумната практика на стопанисване и управление. За да се поддържа и възстановява биологичното разнообразие, жизнеността и продуктивността на тези земи, са необходими по-големи инвестиции на време, труд, умения и знания и главно привличане на земеделските производители като партньори в този процес, а не само като потребители или ползватели на земеделските земи. Затова е важно земеделските производители да се включват като бенефициенти в бъдещата СВОМР в раздел Околна среда или при реализиране на земеделските дейности да има критерии – опазване на околната среда.

Необходима е и промяна в нормативната уредба, тъй като законовите и подзаконовите документи не осигуряват в достатъчна степен:

- Защита на всички елементи на биологичното разнообразие в региона на Източните Родопи;
- Възстановяване на някои от изчезналите елементи на биоразнообразието и предотвратяване унищожаването на уникални, застрашени и съществено важни местообитания като пасищата, крайречните зони, пещерите и др.;
- Контролирано използване на биологичните ресурси с важно икономическо значение като екотуризма, брането на ядливи гъби, лечебни растения,

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

използваните за дърводобив дървесни видове, рибните запаси, ловния дивеч и другите форми на ползване на дивата природа;

- Утвърждаване на нови средства и начини за устойчиво управление на тези биологични ресурси.

От друга страна и в момента съществуват голям брой правни норми, правила за тяхното прилагане, забрани и санкции по отношение унищожаването на местообитанията, особено в защитените територии, но те не се прилагат стриктно в практиката. Необходимо е санкциите да не се negliжират, а да се използват по предназначение от страна на оторизираните органи и институции.

Все още не е осигурено в достатъчна степен **участието на обществеността в разработването на ПИРО** и в решенията на различните управленски нива, които засягат управлението на защитените територии и природозащитната дейност на земите извън тях, които не се намират под охранителен режим. Обществените обсъждания на стратегическите документи става по-скоро формално, като не се канят всички заинтересовани страни, канят се тези, НПО, които са известни на територията и се предполага, че ще се отзоват. Най-често обаче поканените не се отзовават поради текущи ангажименти и липса на реален интерес и ангажираност към екологичните проблеми.

Включването на мерки, осигуряващи помощ за местните граждани (физически лица) и тяхното участие, е от особено важно значение за **провеждането на възстановителната екология на територията**. Без тяхното участие тя трудно би могла да се реализира. Така например мерките за опазване на лешоядите имат такъв възстановителен характер.

Други природозащитни дейности, които са важни за биоразнообразието на територията, са мерките за **залесяване** на обезлесените земи и за обезопасяване на електропреносната мрежа. Тези мерки също водят до възстановяване на природната среда. Това обаче е резултат от изпълнението на конкретни проекти, а не на комплексни систематизирани и последователни действия на ангажираните местни структури и общините.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Като цяло може да се направи обобщението, че липсват планирани интегрирани действия на надобщинско равнище, които да водят целенасочено и постоянно до предотвратяване на негативните резултати в екосистемите, които да се провеждат координирано и да целят постигането на взаимно съгласувани и последователни резултати. Обединяването на усилията на заинтересованите страни на местно и регионално ниво и изпълнението на задачите посредством методи, съобразени с местните условия, са не само важни, но и задължителни условия. Във възстановителната дейност трябва да се включат по-активно не само общините, НПО и оторизираните институции, но и местните специалисти и изследователите, само така ще може да се постигне по-голям ефект.

Независимо от регистрираните проблеми, активизирането на възстановяването на природните ресурси може да облекчи последиците от нанесените екологични щети, да подобри условията в обикновените и застрашените местообитания, да открие нови насоки за изследванията, да предостави значителни възможности за образование и обучение и да стимулира участието не само на местната общност като цяло, но и на отделния човек в природозащитната дейност.

Ползите от обявяването на защитените зони от мрежата „Натура 2000“ са големи, тъй като се полагат известни грижи за конкретни биологични видове в района като цяло и се следи за тяхното изпълнение.

Защитените зони и режимът на тяхното ползване привличат вниманието и интереса на част от гражданите по конкретни въпроси, свързани с опазване на биоразнообразието.

Въвеждането на забранителен режим е важна стъпка за оцеляване на видовете и голяма част от населението, главно земеделските производители го отчитат и се съобразяват с него, особено когато са осигурени субсидии.

Защитените зони променят представите на населението за биоразнообразието, защото те минават през осведомеността, но се определят основно от личния интерес на гражданите. Ако дадена инициатива е обвързана с индивидуалния интерес на гражданина, било то

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

материален или екологичен, мнението е положително и обратното – ако е нарушен личният им интерес, мнението е отрицателно. В тази насока голяма роля имат агроекологичните плащания, защото те ясно определят икономическата изгода на всяко физическо лице. Тези процеси променят общественото мнение бавно, но устойчиво.

За съжаление мнението на браконьерите, чийто индивидуален интерес трудно може да се идентифицира, се променя бавно, а особено трудно се променят техните нагласи и разбирания, формирани трайно през годините.

За новия програмен период е необходимо нуждите за подобряване информираността за защитените зони по НАТУРА 2000 да бъдат включени в рамките за приоритетни действия, за да се гарантира, че ще им бъде отговорено с подходящо финансиране от страна на ЕС. Специфичните нужди на защитените зони по „Натура 2000“ следва също да бъдат отразени на практика в бъдещите програми, осигуряващи финансиране на конкретни мерки и проекти.

Средствата от ЕС също така се използват за подпомагане на екологични мерки, които не са насочени конкретно към защитените зони по „Натура 2000“. Поради ограниченията в начина, по който се отчитат действителните разходи, за гражданите е трудно да разграничат помощта осигурявана за „Натура 2000“ от финансирането за други екологични дейности.

Както вече казахме, голяма част от населението не познава добре режима на защитените зони, ако не го засяга лично. В подобни случаи трябва да се търсят подходящи комуникационни канали за уведомяване и за търсене на съпричастност и ангажираност от страна на местното население.

За да се повиши ефектът от „Натура 2000“, е необходимо:

- Да се въведе програма за дългосрочно изследване и мониторинг на биоразнообразието в защитените територии, като се включат и местни структури с екологична насоченост;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

- Да се координира събираната информация и да се изгради цялостна, достъпна база данни, до която достъпът да е публичен и да се популяризира сред населението;
- Да се засили контролът за стриктното прилагане на режима на управление в защитените територии, с цел да се осигури защитата на важните видове и съобщества;
- Необходимо е да се създадат възможности за обучение на ангажираните с биоразнообразието специалисти, както и представителите на заинтересованите страни по места;
- Да се създадат условия и възможности за стимулиране, които да обхванат отделни граждани и частни собственици на земя в дейността по опазване на оставащите извън мрежата важни ресурси и местообитания, както и по възстановяване на увредените местообитания;
- Да се акцентира върху икономическото стимулиране, разпространение на информацията, технологиите и управлението, за да се увеличат инициативите, осигуряващи рехабилитация на замърсените земеделски и горски терени;
- Да се засили взаимодействието между програмите за селското стопанство и програмите за опазване на биоразнообразието с цел по-доброто опазване особено на редките породи, сортове и дивите родственици на културните житни и фуражни култури и овощни дървета, като се реализират интегрирани проекти;
- Да се опазва биологичното разнообразие на водните системи, които само в редки случаи се включват в границите на защитените територии, чрез:
 - контролиране на риболова;
 - контролиране на замърсяването на водните басейни;
 - подпомагане прилагането на методите на устойчиво земеделие;
 - контролиране на оттока на битовите и промишлените води във водосборите;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

- опазване на речните коридори;
- ограничаване на строителството в непосредствена близост до водоемите.
- Да се изискват задълбочени икономически анализи от типа „разходи-ползи“ и оценки за въздействието върху околната среда за язовири, пътни магистрали и други основни благоустройствени и строителни проекти, които оказват влияние върху биоразнообразието;
- Да се обърне сериозно внимание на икономическата политика на национално ниво, тъй като икономическите механизми оказват сериозно влияние върху поведението на хората по отношение на биоразнообразието. Данъчни ставки, субсидии, икономически стимули и такси да се прилагат така, че да се спре разрушаването на естествените местообитания и да се поощри прилагането на устойчиви природосъобразни практики.

Някои от птиците, като например разпространената на територията белошипа ветрушка, са силно привързани към агроекологичния ландшафт, като имат силни предпочитания към екстензивно управляваните житни култури и пасищата, които са обект на екстензивна паша, или други подобни практики. Ето защо „Натура 2000“ трябва да осигурява нормална среда за подобни видове, като се засилват санкциите при регистрирани нарушения, но и да се прилагат на практика, според действащото законодателство. На този етап нарушителите не се санкционират ефективно.

Пълното почистване на пасищата от храсти е сериозен проблем, който трябва да бъде коригиран в някаква степен.

Тук могат да се регистрират следните проблеми:

- Липсват информационни програми за населението както за състоянието на биоразнообразието, така и за защитените територии.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

- Общественият интерес към защитените територии като убежища на биологичното разнообразие е минимален, хората не се интересуват, ако нямат материална изгода или не са заплашени от санкции.
- Липсва и законодателна гражданска инициатива, подкрепяна от страна на държавата, за провеждане на необходимите реформи, тъй като на биоразнообразието се гледа като на несъществен проблем.
- Информацията за съществуващата мрежа от защитени територии трябва да бъде по-лесно достъпна и трябва да се усъвършенстват агитационно-разяснителните програми и програмите за обществена просвета и образование.
- Липсва или публично е малко известна информацията за наличие на финансови средства за укрепване на мрежата от защитени територии, от които могат да се възползват местните хора.
- Масово хората не са информирани за забранените и разрешени дейности в защитените зони. Те се интересуват основно от субсидиите и от тяхното получаване, затова е важно тези субсидии да се предоставят много внимателно, тъй като те са основен регулаторен фактор в този процес. Необходимо е да се прецизират изискванията и забраните, така че да не увреждат природата и да не заплашват нейните обитатели.
- Трябва да се засилят също така контролът и санкциите при регистрирани нередности. Трябва да има яснота по отношение на контролните и санкциониращите структури. Например при почистването на пасищата от храстите се унищожават различни видове животни като змии, гризачи, малки птици, костенурки и техните естествени местообитания. В случая не става въпрос за разширение, а за по-голяма ефективност на съществуващите забранителни и разрешителни режими, въведени на тези територии.

Резултатите от анкетата показват, че е постигната основната цел на проучването, а именно: **„Да се регистрира в общественото мнение значението на природата и**

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

опазването на лешоядите като част от регионалното природно наследство, да се опишат оценките за извършваните до момента дейности и да се проследят съществуващите заплахи произтичащи от човешката дейност, както и възможните решения водещи до подобряване на екологичната среда в региона на Източните Родопи“.

Проучването е постигнало следните резултати:

- Осигурена бе възможност за потвърждаване не само на набелязаните предварително проблеми и възможни предложения, но и се регистрира набор от трудно предвидими факти;
- Целевото набиране на участниците допринесе за включването на представители от онези социални групи, чието мнение често не се познава или се изключва от управляващите;
- Допринесе се за засилване на чувството на съпричастност по отношение на обсъжданите въпроси.
- Резултатите от анкетата се комбинираха с документния анализ, като по този начин се задълбочи разбирането на биоразнообразието и неговото опазване;
- Осигуриха се възможности за формиране на комплексна оценка на проблемите на екологията и биоразнообразието в региона.

VI. Мерки за подобряване управлението на ресурсите и защитата на екосистемите

Държавата, общините и главно голяма част от местното население трябва да се включват активно в различни екологични инициативи. Като движещи основни местни структури трябва да се използват ефективно неправителствените организации и граждани с изявени позиции по темата. Трябва да се изграждат публично-частни партньорства и да се инициират нови подкрепящи дейности, като успоредно с това се осигурява редовно

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

информираност на гражданите за реалните екологични проблеми и за техните ефективни решения. Обученията трябва да започват още от детската градина, като в училищата те се засилват и разширяват.

За опазване на застрашените видове е важно устойчиво да се управляват природните ресурси, които живеят в общества и не могат да се разглеждат изолирано едно от друго. Важно в случая е стопанисването и управлението на стопански ценните видове, типове местообитания, почвените и водните ресурси да се разглеждат цялостно. Особено важни природни ресурси, към които вниманието е все още ограничено, са: дървесните видове за добив на дървесина, ядливите гъби и лекарствените растения, дивечът, рибите, земеделските площи с житни и фуражни култури и пасищата. За да се осигури стопанисването и управлението на тези природни ресурси по един по-устойчив начин, трябва да се вземат някои допълнителни мерки:

- Да се актуализират някои закони, регламентиращи ползването на биоресурсите за вътрешна търговия и износ, като се включат нови разпоредби, основани на най-съвременните познания и концепции за управление на ресурсите, които да определят нивото на ползването на тези ресурси с търговска или с туристическа цел;
- Да се подобри състоянието на риболова чрез прилагането на екологосъобразни практики на управление;
- Да се направи цялостен преглед на състоянието на биологичното разнообразие в горите на територията на общините и влиянието на исторически утвърдените и текущи дейности в горското стопанство, включително залесяването, както и предхождащите и следващите го горскостопански дейности – борба с вредителите и методи на дърводобив и ползване. В този преглед трябва да участва широк кръг специалисти по лесовъдство, включително еколози, биолози, икономисти и служители от администрацията. Той трябва да обхване както горите в защитените територии, така останалата част от горския фонд. Изготвените препоръки са важни

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

за идентифициране на проблемите особено в общинските гори. Трябва да се анализира и влиянието на текущата икономическа политика и увеличеното изсичане на горите;

- Да се въведе балансирана система за стопанисване, управление и ползване на цялата дива природа, която защитава, възстановява и поддържа популациите на видовете, служи за съхраняване както на ловния дивеч, така и на неловните диви видове, и интегрира практиките на ловно стопанство и опазване на дивата природа с другите методи за управление на ресурсите с цел поддържане на здравословното състояние на екосистемите;
- Да се разширят финансиранятия за насърчаване на фермерите, любителите градинари и природозащитниците да опазват и култивират типичните местни растителни сортове и култури. Предлаганите до момента агроекологични субсидии не стимулират в достатъчна степен частните фермери, които имат желание да отглеждат старите местни сортове и видове;
- Да се стимулира прилагането на системи и дейности за устойчиво земеделие, включващо:
 - Прилагане на интегрирани методи за борба с вредителите и торенето;
 - Разнообразяване на културите;
 - Прилагане на ротационния принцип на отглеждане на културите;
 - Опазване на почвите и екологично използване на водоемите;
 - Възстановяване на увредените земеделски земи;
 - Подобряване на начина на ползване на пасищата;
 - Възстановяване на местообитанията на различни диви видове;
 - Култивиране на редки сортове растения и породи животни;
 - Създаване и реализиране на образователни програми;
 - Търсене на възможности за икономическо стимулиране;
 - Разнообразяване на използвания посевен и посадъчен материал;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

- Защита на подобряващите почвата пасищни видове;
- Осъществяване на контрол върху използването на изкуствени торове и пестициди.

Други важни възможности, които трябва да се използват активно, това са трансграничните, трансрегионалните и международните инициативи. За опазване на природните ресурси е наложително да се работи заедно със съседните страни за възстановяване на екологичните процеси в трансграничните местообитания и екосистеми. За целта е необходимо:

- Да се изгради конструктивно партньорство със специалисти по възстановителна екология, за да може да се извлече практическа полза от съществуващата информация и знания за концепциите, методите и целите на възстановяването;
- Да се потърсят и възможности за запознаване и популяризиране на научните резултати, управленските методи и концепциите на провежданата при други екологични условия и в друга екологична обстановка възстановителна дейност;
- Необходимо е да се реализират съвместни проекти, които:
 - Да създадат и реализират проекти и съоръжения, подпомагащи размножаването на диви животни и диворастящи растения, които са застрашени или са подложени на прекомерна експлоатация в естествените си местообитания. Трябва да се включва и оценката на приоритетите за управление на потенциала за възстановяване на дивите популации;
 - Да се разширят възможностите български специалисти да участват в съществуващите международни, регионални и двустранни програми за подобряване на екологичната среда.

Грижа трябва да полага цялото население, но основна грижа трябва да имат ловците и горските служители. Както ловците подхранват полезния дивеч, по подобен начин трябва да се грижат и за застрашените видове.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Трябва населението да се включва в залесителни дейности, а подрастващите да се информират и да полагат грижи още в ученическа възраст, за да се получи по-голям и по-продължителен ефект в бъдеще.

Като институции това могат да бъдат: Ловно-рибарските съюзи, Горските стопанства, общините, РИОСВ, НПО-тата, училищата, Разплащателна агенция и др.

Необходимо е да се обърне по-сериозно внимание на по-нататъшното развитие и усъвършенстване на функциите на ръководните държавни органи и институции с цел те да се ангажират по-активно с опазването на биологичното разнообразие. За целта е необходимо:

- Да се насърчи по-доброто междуведомствено и интердисциплинарно сътрудничество във всичките дейности по управление на ресурсите и защита на екосистемите;
- Да се изисква разработване и прилагане на ефективни планове за управление и поддръжка за всички защитени територии и зони, включително по-малките по площ местообитания с цел опазване на тяхното биологично разнообразие;
- Да се засилят правата на държавните органи и институции за прилагане на законодателството, регламентиращо опазването на биоразнообразието, особено на правото да се налагат санкции на нарушителите;
- Посредством съответните финансови и други средства да се разширят и засилят възможностите на институциите за научни изследвания, за създаване на бази данни, образователни програми и осъществяване на сътрудничество чрез съвместни партньорства;
- Да се подготвят и поддържат кадри по управление на земята и ресурсите чрез разработване и провеждане на курсове за обучение на кадрови персонал и доброволци;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

- Да се изграждат силни и конструктивни взаимоотношения на сътрудничество с местните жители и неправителствените организации, особено посредством включването им в процеса на планиране и мониторинг на процесите;
- Да се предоставят чрез ОПОС повече възможности за оказване на финансова подкрепа на проектите в сферата на опазването на биоразнообразието, управлението и образованието;
- Да се изисква по-активното включване и отчитане на въпросите за опазване на биоразнообразието в процеса на регионалното и общинско планиране;
- Да се анализира действащата система от икономически стимули в страната и да се премахнат възможностите за дейности, които насърчават намаляването на биоразнообразието;
- Да се осигурят положителни стимули, като данъчни облекчения и компенсации, и да се прецизират субсидиите за частните лица, собствениците на земя и общините, с цел по-ефективното опазване на биологичното разнообразие и околната среда;
- Да се прилагат ограничения и санкции с цел отказване и изоставяне на онези строителни дейности, земеделски и други методи на земеползване, които увреждат важни местообитания и създават екологични проблеми;
- Да се осигури преразглеждане и адаптиране на нормативната база и контрола върху политиката и режима на ползване на ресурсите, за да се насърчи опазването и устойчивото управление на стопански ценните дървесни видове, дивеча, рибата, ядливите гъби и лечебните растения;
- Да се съдейства за въвеждането на икономически анализи, с които да се отчитат вътрешните разходи от увреждането и загубата на биоразнообразие и икономическите ползи от запазването на природата и биологичните ресурси;
- Да се поддържа и насърчава провеждането на съвместни изследвания върху биологичното разнообразие и неговото запазване от страна на държавните институции, университетите и научните звена;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

- Националната система за мониторинг на състоянието биологичното разнообразие (НСМСБР), която е комплексен механизъм за проследяване и обобщаване на промените в биологичното разнообразие на територията на нашата страна, да предоставя събраната информация за състоянието на биоразнообразието във вид, удобен за ползване от широката общественост;
- Да се разширят проучванията върху видовия състав, разпределението, състоянието и тенденциите в популацията на редките и застрашени видове;
- Да се направи анализ и оценка на природните зони с оглед възможното им включване в националната мрежа „Натура 2000“, като се представят нови защитени зони в района;
- Да се работи по-активно по дългосрочни екологични проекти, като специално внимание се обърне на промените в разпределението и популационната динамика на видовете, както и на изменящите се условия в местообитанията;
- Да се направят изследвания в областта на възстановителната екология, за да се прецени степента на увреждане на екосистемите;
- Да се въведе програма за включване на частните фермери, неправителствените организации и природозащитниците в разпространяването и утвърждаването на местните сортове и култури;
- Да се осигури информационна база, необходима за опазване на биоразнообразието, интегрирано управление и устойчиво ползване на природните ресурси в района (проучване и картиране на биологичното разнообразие и земеползването, разработване и използване на Географско-информационни системи (ГИС) и на бази данни);
- Да се подобрят регионалното и трансграничното сътрудничество и административният капацитет в управлението на защитени територии и

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

устойчивото ползване на природни ресурси (трансграничен форум за сътрудничество, обмяна на опит, подготовка на съвместни проекти);

- Да се повиши обществената осведоменост и подкрепа за опазване на природното наследство и подобряване на системата от защитени територии (обучения по теми, свързани с устойчивото използване на природни материали, разработване на комуникационна стратегия и посещения на заинтересованите страни до съществуващи защитени територии в региона);
- Да се въвлечат местните общности и заинтересованите страни в прилагане на мерките за опазване на биоразнообразието и управлението на защитените територии;
- Да се разработят планове за управление на защитените зони по „Натура 2000“ в Източните Родопи (зоните по Директивите за птиците и местообитанията);
- Да се засили контролът за предотвратяване на незаконен отстрел (образователни дейности сред ловците, издирване и наказване на нарушители);
- Да се осигурят компенсации за животновъдите, понасящи щети от хищници (чрез Държавен фонд „Земеделие“);
- Да се предприемат активни действия от страна на полицията за откриване и наказване на лицата, поставящи отровни примамки;
- Да се изолират всички опасни електропроводи;
- Да се опазват старите гори и единични дървета.

Изпълнението на голяма част от направените предложения е особено важно за подобряване на екологичната среда и запазване на биоразнообразието на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54. Голяма част от тези мерки могат да бъдат включени в СВОМР и в интегрираните териториални инвестиции, които ще се реализират през следващия планов период.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Приложение 1 Анкетна карта

Уважаеми граждани,

МИГ Стамболово-Кърджали 54 провежда социологическо проучване на тема: "Обществените нагласи на местното население към опазването на природата и защитените видове".

Основната цел на проучването е да се проучи и представи информираността на гражданите по отношение на изискванията към управлението на териториите от НАТУРА 2000 намиращи се на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54 и да се представят основните биологични видове и най-често срещаните заплахи за тяхното оцеляване. Събраната информация ще насочи екипа на МИГ към новите предизвикателства пред околната среда и възможните решения за нейното опазване в бъдеще.

Обръщаме се към Вас с молба да се включите активно в проучването, за да се гарантира неговото качество и ефективност. Моля за целта да попълните настоящата анкетна карта. На въпросите се отговаря като се загради номера на вашия/вашиите отговор/и или се запише в свободен текст отговора Ви.

Благодарим Ви за отделеното време!

1. Важно ли е според Вас хората да опазват природата и биоразнообразието?

(Моля да посочите до 3 отговора)

1. Да, защото това е жизненоважно за оцеляването на човечеството
2. Да, защото това са моите убеждения и ценности
3. Да, защото се предвиждат санкции при нарушаване на изискванията
4. Не се интересувам от подобни проблеми
5. Важен е икономическия ефект от всяка дейност, а природата сама ще се погрижи за себе си
6. Нямам мнение по въпроса
7. Друго (моля посочете какво)

2. В каква степен се интересувате от биоразнообразието в Източните Родопи?

1. В голяма степен
2. В известна степен
3. Ангажиран съм пряко
4. Не се интересувам

3. С кои биологични видове, обект на специални грижи сте запознати?

1. С белоглавите лешояди
2. С птиците по принцип
3. Със защитените растения
4. С елените

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

5. С костенурките
6. С прилепите
7. С други (моля запишете с кои)
8. Не съм запознат/а

4. Какво място заема природата във вашето ежедневие?

(Моля да посочите до 3 отговора)

1. Обичам да наблюдавам дивите животни и растения сред природата
2. Обичам да снимам природа, диви животни и растения
3. Ловец съм
4. Занимавам се с животновъдство
5. Ходя на разходки сред природата
6. Събирам билки, гъби и горски плодове за лични нужди
7. Събирам и преработвам билки, гъби и горски плодове с цел печалба
8. Нямам директна връзка с дивата природа
9. Друго (моля запишете какво)

5. Обявените за защитени зони по НАТУРА 2000, достатъчни ли са според Вас, за да се защити биоразнообразието в региона?

1. Да
2. Не
3. Не мога да преценя

6. Знаете ли кои дейности се забраняват в защитените територии?

1. Да
2. Не
3. Не мога да преценя

7. Кое от следните твърдения споделяте?

(Моля дайте отговор на всеки ред, като заградите с кръгче верния отговор)

№	Въпрос	Отговори		
		Споделям	Не споделям	Нямам мнение
7.1	Повечето хора не познават биоразнообразието	1	2	3
7.2	У нас липсва адекватно на потребностите екологично образование сред младите хора	1	2	3
7.3	Населението не е формирало екологична култура и екологично поведение	1	2	3

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

7. 4	Биоразнообразието не е достатъчно проучено	1	2	3
7. 5	Не се разпространява необходимата информация за застрашените видове сред населението	1	2	3
7. 6	Публичните власти не предприемат необходимите мерки	1	2	3
7. 7	Неправителствените организации не са достатъчно активни по темата	1	2	3
7. 8	Масово хората не се интересуват от биоразнообразието и неговите проблеми	1	2	3

8.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

- 9. Ако имате информация кажете какви проекти и инициативи за опазването на природата и застрашените видове са реализирани до момента и от кого?**
(Моля впишете всяка известна Ви инициатива на отделен ред)

№	Инициатива	Бенефициент/Изпълнител
1.		
2		
3.		

- 10. Имате ли конкретна лична полза от предприемането на мерки за запазване на биоразнообразието в региона?**

1. Да, защото се запазва природата като цяло
2. Да, защото се отразява положително на работата ми
3. Да, защото това е моя лична кауза
4. Да, защото е свързано със служебните ми задължения/бизнеса
5. Нямам лична полза, но смятам че подобни инициативи имат нужда от обществена подкрепа
6. Нямам лична полза и не се интересувам

- 11. Кои са според Вас главните заплахи за биоразнообразието в региона на Източни Родопи?**

(Моля да посочите до 3 отговора)

1. Интензивното развитие на селскостопанските дейности
2. Промислените предприятия
3. Туризма и туристическите услуги
4. Браконьерството
5. Залагането на отрови
6. Изсичането на горите
7. Интензивното земеделие
8. Липсата на информация
9. Замърсяването на горските територии
10. Кариерите
11. Мините
12. Друго (моля посочете какво)

- 12. Какво знаете за хищните птици (орли, ястреби, соколи, лешояди)?**

1. Всички видове са защитени със Закон
2. Повечето видове са редки и застрашени от изчезване

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

3. Полезни птици са, регулират числеността на мишки и други гризачи
4. Вредни птици са, ядат яребици, фазани и кокошки
5. Някои видове нанасят щети на домашните и дивите птици
6. Изпълняват важна роля в природата, улавят болните и слабите животни и ядат мърша
7. Интересни са за туристите
8. Не знам подробности за хищните птици
9. Друго (*моля посочете какво*)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

13. Какво знаете за лешоядите?

(Моля да посочите до 3 отговора)

1. Гнезди в региона на Източни Родопи
2. Застрашен вид е
3. Запознат съм подробно с вида и начина му на живот
4. Заплаха е за домашните животни
5. Заплаха е за човека
6. Не е заплаха за човека
7. Не е заплаха за домашните животни
8. Храни се основно с мърша
9. Не знам подробности за лешоядите
10. Друго (моля посочете какво)

14. Откъде се информирате за опазването на защитените видове във Вашия район? (Моля да посочите до 3 отговора)

1. От близки и приятели
2. От Интернет
3. От радиото и телевизията
4. От печатни информационни материали
5. От информационните събития
6. От обучителните инициативи
7. От посещенията на място
8. Друго (моля посочете какво)

15. Какво смятате, че е най-подходящо за подобряване на информираността сред населението?

.....

.....

.....

16. Кои защитени видове /животни и растения/ в Източните Родопи познавате?

.....

.....

.....

17. Коя е основната заплаха за хищните птици ?

(Моля да посочите до 3 отговора)

1. Поставените отровни примамки

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

2. Ловците и опасността от отстрел
3. Любителите на препарирани животни
4. Изсичането на горите
5. Опасните електропроводи
6. Разораването на пасищата
7. Колекционерите на птичи яйца
8. Колекционерите на редки растения
9. Използването на костенурките за храна
10. Използването на елените и сърните за храна
11. Друго (моля посочете какво)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

18. За какви случаи на загиване на хищни птици в района на Източните Родопи знаете:

1. Загиване от токов удар
2. Сблъсък с жици или сгради
3. Отстрел поради опасения за нанесени щети
4. Отстрел за препариране
5. Отстрел без причина
6. Отравяне от отровна примамка за хищници
7. Отравяне от селскостопанска отрова
8. Ограбване на яйца или малки от гнездо
9. Загиване по друга причина (*моля посочете каква*)
10. Не са ми известни случаи на загиване на хищни птици

19. За какви случаи на загиване на други застрашени диви животни и птици знаете?

1. Отстрел поради опасения за нанесени щети на стопанствата
2. Отстрел за препариране
3. Отстрел без причина
4. Отстрел за храна
5. Отравяне от отровна примамка за хищници
6. Отравяне от селскостопанска отрова
7. Ограбване на яйцата или малките на застрашените видове
8. Загиване поради липса на достатъчно храна
9. Загиване по друга причина (*моля посочете каква*)
10. Не са ми известни случаи на загиване на застрашени видове

20. Какви мерки според Вас трябва да се вземат за да се опазят застрашените видове?

(*Моля да посочите до 3 отговора*)

1. Да се увеличат защитените територии по НАТУРА 2000
2. Да се увеличи контрола и санкциите за нарушителите
3. Да се разработват дългосрочни планове и програми за опазване
4. Да се увеличат реалните мерки за тяхното опазване
5. Да се включват активно любителите на природата
6. Да се увеличат възможностите за финансиране на мерките за опазване
7. Да се подобри информираността на населението по темата
8. Да се организира текущо обучението на младите хора
9. Друго (*моля посочете какво*)

21. Има ли според Вас полза от застрашените видове за подобряване на средата и благосъстоянието на местното население?

1. Не, не мисля, че има полза
2. Да, за запазване на екологичното равновесие в природата

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

3. Важни са като част от българската култура и природно наследство
4. Да, привличат туристи, които правят оборот на хотелите и заведенията в района
5. Да, те създават равновесието в природата
6. Друго (моля посочете какво)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

22. Какво според Вас трябва да се направи за да се увеличи популацията на застрашените видове?

(Моля да посочите до 3 отговора)

1. Да се засаждат дървета по обезлесените и ерозирали терени
2. Да се изграждат изкуствени гнезда
3. Да има сериозни санкции за съзнателни заплашващи оцеляването на видовете действия
4. Да се подхранват допълнително
5. Да се подобри информираността на населението
6. Да се подобри екологичното обучение на подрастващите
7. Друго/(моля посочете какво)

23. Вие сте:

1. Мъж
2. Жена

24. Вашата възраст е:

1. до 20 години
2. от 21 до 30 години
3. от 31 до 50 години
4. от 51 до 65 години
5. над 65 години

25. Вие сте:

1. без образование
2. с основно образование
3. със средно образование
4. с полувисше и висше образование

26. Вие работите в:

1. Публична структура
2. Частна фирма
3. В селското стопанство
4. Безработен
5. Пенсионер

27. Къде живеете?

1. В община Стамболово
2. В община Кърджали
3. В съседна община и пътувам за работа

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

БЛГОДАРИМ ЗА ОТЗИВЧИВОСТТА!